

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz.
Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 8t hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. egyeztetési beiktatás után 30 kr. bérletdíj. — Hirdetéseket felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (királyutca 60. sz.) Bécsben: Haasenstejn és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent

Nyititéri cikkek:

sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetéseket s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Az új román lap.

— A román napi sajtó munkásai közé ép most állott be a „Patria”. Czimnek ez szép cim; hanem mi erre nem sokat adunk tapasztalván már a 60-as években, hogyan lehetett „Concordia” czim alatt az egyenlenség és gyűlölet magvait szorni e haza magyar és román polgárai közé.

Minket a lap titulusa, bármily hazafias hangzása is legyen az, meg nem indít, hanem figyelmünket lekötötte a „Patria” közreadott programja. Ebből azt olvassuk ki, hogy az államférfiúi eszélylyel, higgadt, józan, az értelemhez és nem a szenvedélyhez szóló „Telegraf Rom.” egy méltó társat találand az újonnan fellépő „Patria”-ban; ezért szívesen üdvözljük a mérsékelt románok ez új organumát és sikert kívánunk hazafias működéséhez.

Részünkről ez az üdvölet nem pusztá szó, már a „Patria” programjának 1-ső pontja elvont-konszát állapít meg közte és közöttünk. E sorok írója már 1860 után gyakran elmondta a román coriphaeusokhoz fordulva, maradjunk a törvényesség terén s tartsuk szem előtt, hogy „ez a haza a románok”-é is; csak hogy mi ebből akkor is, most is arra következtetünk, hogy e közös hazát erősíteni és nem gyöngíteni a mi feladatunk; miből önként foly, hogy az „erdélyi autonómia” jelszót szelnek eresszük s a románok érdekeinek védelmét, fejlesztését ne egy szétszakított országban, hanem az egységes Magyarországon keressük. Azt hisszük, hogy a „Patria” ily értelemben hangsúlyozza mindjárt a program 1-ső pontjában azt, hogy nem fog seperatisticus politikát üzni.

Ezekben tehát egyetértünk az új román lappal, sőt a program többi pontjai sem emelnek közénk merev válaszfalakat.

Vannak, tagadhatlanul hiányai az ugynevezett nemzetiégi törvénynek; csak hogy ezek pótlása az izgalom lecsillapulásának idejére való és akkorra, midőn a népnevelés gyümölcseit nagyobb mérvben gyűjthetjük, — midőn a románok közt is kevesebben lesznek azok, kiket az agyafutur igaztók elámitani képesek a legbadaarabb igéretekkel, reafogásokkal. Akkoron talán maguk a nemzetiségek sem fognak többet kívánni, mint a mennyit az állam-kormányzat menetének megakasztása, az állam egységének kockáztatása nélkül a jelen európai constellációk közt megadni lehet.

A választási törvény revisióját mi is sürgősebbnek tartjuk s reméljük, hogy a méltányos igényeknek megfelelő reformok kezdeményezését a Deák-párt nem fogja másokra hagyni, annak idejében.

Hogy a képességgel bíró románokat alkalmazni kell az országos és megyei hivataloknál, ebben is egyetértünk a „Patria”-val; csak hogy azt kérdezzük: de hát nincsenek-e már is alkalmazva; hol van a román értelmiség azon tömege, mely ténlenül várna a figyelembe vételre? nem tettek-e olyan román hivatalnokok is ép nemzetiségöknél fogva olyan előmenetelt, melynek náloknál sokszorta de-rekasabb magyarok nem dicsekedhetnek. Az osztó mérleg tehát nem oly igazságtalan nálunk, mint azt a „gaz”-i emberek hirdetni szokták, csak jól körül kell tekinteni.

A „Patria” programja végén a visszaélések ellenőrzését tűzi feladatául; nagyon helyesen; csak ezeket a visszaéléseket rovjuk meg am akkor is, ha román részről keletkeznek, nemcsak akkor, ha a magyar kormány organumai botlanak meg. Ha így járunk el: kölcsönösen méltányolván azt, mi erre érdemes, — és megostorozván azt mi a hazai érdekekért s így a benne lakó egyenlő polgárokért is sérti, — ha vállvetve sürgetjük az orvoslást, a hiányok kiegészítését, a jogos igények teljesítését, úgy együtt érendjük el a „Patria” programjának utolsó pontját, hogy t. i. fenn fog állani az egyetértés „a hon azon lakói közt”, — a kiknek „együtt kell” élni halni, — nemcsak, de a haza nagyságára, népe jóllétére, szabadságára közre munkálni.

A képviselőház pénzügyi bizottsága.

Oktober 20-án az államjóságon kezdve folytatá a pénzügyminiszterium költségvetésének tárgyalását.

Az államjóságon előirányzata szerint 1872-re rendes bevétel 4.661,812 ft. 1871-ben volt 5.196,945 ft. A bérleti hátralékok, bórdezmaváltság stb., melyek 1871-ben a rendesek közé számítottak, de most a rendkívüli bevételek közé soroztattak, mit a bizottság helyeselt, ezekkel együtt tesz a rendkívüli bevétel 698,316 ftot és így az összes bevétel 5.360,128 ftot tesz, míg mult évben 5.248,506 ft-ra ment a bevétel.

A kiadások összege 2.519,047 ft. 1871-ben volt 2.626,757 ft.

A bizottság részletesen átvizsgálva a tételeket, az előirányzatot megszavazta, egyszersmind megelégedéssel

vette tudomásul a tiszta jövedelemnek tetemes növekedését; mely a bérleti hátralékoknak, mint rendkívüli bevételeknek és a beruházásoknak, mint rendkívüli kiadásnak odaszámítása nélkül 2.602,642 ftot tesz, ezekkel együtt pedig a tiszta jövedelem összesen 2.841,081 ftot tesz.

Államerdők. Rendes bevétel: 10.182,454 ft. 1871-ben volt 5.256,206 ft. Rendes kiadás: 7.166,909 ft. 1871-ben volt 5.247,244 ft. A tiszta jövedelem 1872-re 3.056,397 ft. 1871-ben volt 8.962 ft. E roppant jövedelmi többletből a határvidéki erdőkre esik 345,274 ft. — a magyarországi állam-erdőkre 2.711,123 ft. A mult évihez képest oly óriási különbséget a jövedelem emelkedésében az okozott, hogy a beruházások megtermék gyümölcseit, s az erdészeti rendszabályai szerint megkezdett értékesítése különösen a haszonfának, részint a faárának emelése adja a jelentékeny emelkedést.

A bizottság behatólag megvizsgálva a tételeket, a rendes és rendkívüli bevételeket és a rendes kiadásokat felvette, de a rendkívüli kiadások kérdését, melyek összege 1.964,989 ft-ra meyy, egyelőre függőben hagyta.

Bányászat, pénzügy.

A pénzügyminiszter szöval megtevé előterjesztését, mely a ház határozatának foganatosítására vonatkozik, az előterjesztést a bizottság jelentésébe felvéve a ház elé terjesztendi. Egyszersmind megkezdé a tárgyalást s a vasművekig haladt.

Lapszemle.

A „Reform” a kabinetkérdésből compromissumot hozat létre. Ennek kifolyása leend a cseh országgyűléshez intézendő leirat legsemleges szerkezetű. Az alkotmányjavaslatokra nem adatik részletes felelet, hanem a reichsrathban való további tárgyalások folytatása fogadtatik el. Így lett a miniszterválságból alkotmányválság. A helyzet azonban tisztult. Hohenwarth tudja, kik, minő indokból, mily mértékben ellenségei művének. Andrassy is tudja, mi veszélye a kiegyezésre nézve. Van-e azonban a pártok közt compromissum? Elfogadják-e a csehek a wódositást? Nem lesz-e reichsrath — s ebből ismét kormányválság? Andrassy s Beust kifogásaira a kiegyezés alakja s tartama ellen Hohenwarth az elkerülhetetlenséggel válaszolt. Ha ez öt megbukthatná, a programot kérheté a kiegyezési kísérlet megoldására. A bekövetkező kormányválság megoldá a személyes kérdést. Giskra alkotmányhűsége keresztülvihető-e? ha nem — quid tunc? Erre a tanácsadók nem tudtak kielégítő választ adni. De Hohenwarth sem tudta, ki lépjen Beust helyébe. Andrassy lett tehát közvetítő. A személykérdés elvetetett; létrejött a compromissum s az alkotmányos tárgyalás alkalmával megkísérleendő módosítás.

A „P. Napló” az előadott gazdasági kérdések közt főszerepet játszóknak, a bank- és a valutakérdést hangsúlyozta. Az 1868. óta az osztrák bank ellen emelt panaszkok, s az ország egyetlen tőzsdéjén kirívó nyomorult gazdálkodás nem „csinált” állapotot jeleznek. E kérdés, mint a közgazdasági s politikaival összefüggő, megoldásában legnehezebb. A devalvatio, vagy az amerikai greenback nem felelnek meg viszonyainknak. Valuta-és bankügyünket a megszokottság legszorosabb viszonyba fűzik. Megszoktuk az osztrák bankjegyeket úgy, hogy érczforgalomra változásuk furcsának tűnnék. E tényleges viszonyból némely őr is hibás elméletet hirdet. A jegyforgalommal karöltve járt szerencsétlen pénzügyi operatiók a valuta-zavart idézték elő. Árvizonyaink folytonos hullámzása az üzleti életet ingó alapra állította. Az értékmérő folyton változik. A termelő állandóan a hullámból előtérbe kerülve kockázattal kénytelen megküzdeni. Ehez járul tőke-szegénységünk, mely miatt rosznak ismert állapotunkat meg nem változtathatjuk. Végül a kérdés megoldásánál figyelmen kívül nem hagyható pénzügyi függésünk Bécsből.

A „P. Lloyd” a cseh lapok confiscatióját céliravezetőnek nem tartja. Előbb az osztrák lapok foglaltattak le. A hang itt is, ott is az ingerültség kifolyása volt. A közvéleményt azonban a lap lefoglalások meg nem változtatják. Bizonyos helyen nem tetszván a cseh szőlás-mód a miniszter intést vett a lefoglalásra. Ez ujnemű autodafé. A lapok tartalmának bírója az esküdszék, az író a törvény. Ezek hivatottak egyedül intézkedni. Ausztriában még mindig a centralizáló burocratismus áll fenn. A mi egy héttel előbb szabad volt, az nincs megengedve most? Lehet-e a törvény a változó idők szélrózsája? Államügyességek az ingerültségeknek gyakran indokolt körülményekből keletkezett hangulatát meg nem változtathatják, ha naponkint, Chimborássokat égetnek is el újságokból.

A „Times” Vilmos császár legújabb trónbeszédéről.

„Bármilyen legyenek is az e vagy ama tartomány számára fennhagyott belrendezkedések, s részleges autonómiák, — a németek ezentul egyetlen államot képeznek a kúhatalmakkal szemben. A pénzügy, a had-

sereg, a pénznemek, — oly tárgyak, melyek fölött egyetlen törvényhozó-testület fog tanácskozni. E nemzet 40 millió főből áll; — s rendkívüli befolyást gyakorol még más 7—8 millió fölött is, — a nélkül, hogy saját nemzetiségének határait túllépne. A császár s a parlament határozatai a legnagyobb érdekük az egész szárazföldre nézve. Ha a trónbeszédből vonhatunk következtetést az ülésszár: teendőire, — a német parlament gondját először a hadsereg hatályos fenntartása, — s másodsor a birodalom különböző részei közti könnyebb közlekedés veendi igénybe. Mindkét tárgy bensőleg összefügg a pénzügygyel; — s következésképpen a császár a budgetet különös figyelembe ajánlja. A földat kellemes. A kincstár teljessége minden irányban nemeslelkűséget enged meg. Az első lépés leend, a különálló államokat fölmenteni a háboru alatt vállalt kötelezettségeiktől. A francia hadi kártérítés milliói oly bőkezűséggel osztatnak szét Poroszországnak szövetségesei közt, mely a háboru előtt táplált minden gyanut eloszlat. Mindazáltal a kártérítés egy része az a hadsereg újraszervezésére fog fordított. A kormány nem hagyá magát annyira elszédtetni a háboru diadalai által, hogy elfeledte volna, mikép neki még vannak ellenségei, — s mikép Németországnak most inkább, mint valaha, katonai hatalmaságnak kell lennie. A császár azt mondja, hogy ő azt remélte, miszerint miniszterei képesek lesznek a parlament elé oly budgetet terjesztetni, a hadseregnek igazgatása végett, mely elegendő lenne annak állandó szükségletei fedezésére; — azonban a kormány minden segélyforrásainak, még a háboru tartamán tul is, nagy mérvben történt igénybevétele, — a sereg egy részének most folyamatban levő újraszervezésével, — meggátálk e budgetnek ideje-korán való előkészítését. Azonban a kincstár oly jó lábon áll, hogy a budget a szövetségi államoktól semmi további adózást sem kíván meg, birodalmi czélokra, a most érvényben állón fölül, — mivel az 1870-ki budget, a háboru daczára többletet hagyott fönn. Valóban, ha a hadsereget ismét a legteljesb fölszereléssel lehet ellátni, újabb terheknek a népre való rázásába nélkül, — a kormány fogondja meg van szüntetve. A gazdasági helyzet — ugymond a császár — sohasem nyújtott kedvezőbb alkalmat új pénznemek felállítására. Egy oly aranypénz fog létezni, mely egy közös rendszer alapja leend egész Németországra nézve. Alig szükség kimutatni, hogy Berlinben ennél fontosabb, s hasznosabb reformot nem kezdeményezhetnének, — a mennyiben Németország eddig legroszabb s legbonyolultabb pénzügyekkel bírt egész Európában, — mióta a schweiczi cantonok lemondtak külön pénzüverdek, s külön pénzürendszerek tartása iránti jogokról.

A császárnak a külügyekre vonatkozó megjegyzései érdekelnek fognak olvastatni. A Franciaországgal való egyezmények megkötése, a hadikártérítés legközelebbi részleteinek kifizetését, a hat megye odahagyatását, s Elsass Lotharingia kereskedelmi helyzetét illetőleg, természetesen egy külön fejezet tárgyat képez a trónbeszédben. A császár alattvalói előtt kijelenté, hogy ő bizalmat helyez Franciaország nyugalmában. Ezen biztosításra most már alig van szükség; azonban számos németek gyanut táplálnak a francziák czéljait illetőleg, s jobbnak vélték volna megtartani egy anyagi biztosítékot. Mindazáltal Európában általános megelégedésre szolgáland azon tény, hogy a végső perczben a császár és Bismarck a liberalisabb politikát választák. Mindaddig, míg Thiers áll a kormány élén, nem lehet kétség aziránt, hogy a francia kormány meg akarja tartani kötelezettségeit, s hogy az képes is lesz a pénzt előszerezni. Ha pedig öt valami baj érné, még legporosz-gyűlöltőbb utóda sem merészelne ellenállást kísérteni meg Franciaország jelen helyzetében. Ha a poroszok az általuk odahagyott területnek bármely részét visszafoglalni óhajtanák, semmiféle oly erő sem léteznék, mely nekik hatályosan ellenállhatna. E szerint ők keveset vesztenek a kivonulás által, míg másrésztől Franciaországra nézve a könnyebbülés érzete s a rendes foglalkozásokhoz visszatérésre való képesség igazolják a francia kormányt e cél elérése végett tett erőfeszítéseit. A császár beszédének többi tárgyai, mint p. o. az Olaszországgal való közlekedés a St-Gothárd-vasut által s a német birodalomnak Ausztriával való viszonyai — azt tanúsítják, hogy a kormány átlátja, mily fontos befolyást kellend neki s déli szomszédjainak kölcsönösen egymásra gyakorolniok a jövőben.

Keletindia veszélyben forog.

Kelet-Indiából napról napra ijeszítőbb hírek érkeznek Angliába; minden arra mutat, hogy ott kívülről szított fölkelés van készülőben, ahhoz hasonló, mely 1857-ben ingatta meg Nagy-Britannia hatalmát. A benszültöttek elkeseredése az angol hatóságok iránt tetőpon-tot ért. Mint Bombayból jelentik, ott közelebb egy Mulvie Liakat Ali nevű 1857-ből ismert igazgató fogatott el, ki 14 év óta minden irányban bejárta az országát folytonosan lázítva, anélkül, hogy kézre kerithették volna. A hindu népség határtalan gyűlölete onnan is kiderül, hogy egy sikh a lahorei várostanács egyik angol tagját a napokban nyilvános helyen ezen szavakkal szurta le.

„Vége honatársaid uralmának!” Egy más hivatalnok jelentette a hatóságnak, hogy szomszedságában az indusok minden éjjel egybegyűlnek s énekeket zengenek, melyekben készségüket tanúsítják a hitért és nemzeti függetlenségért patak gyanánt ontani az angol vért. A hangulat olyanira felforog, hogy a rendőrség parancsot kapott fegyvereit töltve tartani. Men-Mir-ben a katonaság induláskészen tartatik, s a benszültöttek lefegyvereztettek.

Még annál is aggasztóbb jelenség, hogy az indus csapatok közt a fegyverellenesség s ellentállási szellem folyton terjed. Egy kalkuttai lap következtetést rajzolja a helyzetet: „Félreismerhetlen, hogy a kedélyek a végsőig fel vannak igaztva, a mi mindenkor politikai veszélylyel van összkötve. Ehhez jár a törvényszékek naponta fokozódó népszerűtlensége, úgy, hogy a pártok a legkritikább esetben folyamodnak hozzájuk s az ügyvédeknek nincsenek klienseik. Szóval, az angol-ind birodalom oly gyöngye alapon nyugszik, s Angliában annyira meg vannak arról győződve, hogy utolsó mentőszerezt egy angol herceget akarnak a kormány élére állítani. Időközben az oroszok a kaspi tenger Amur folyó felől egyre terjeszkednek, s már egész Közép- Kelet-Ázsiát hatalmukba ejtették. — Régi politikájukhoz hívem, mézes madzaggal kecsegtetik a lakosságot, mialatt a büszke és merev angol nyers modora által csak elkeseredést szül. Egyébiránt az ind. kormány sem nézi keresztsbe font karokkal az eseményeket. A lusai-törzs ellen 6 gyalogezredből és egy hegyi ütegűből álló expedíciót szervez, mely két részre osztva, Bochier tábornok és Brovelor ezredes vezénylete alatt még a f. év november havában akcióba lép. Újabb fegyvertényekkel reménylik Anglia tekintélyét helyreállíthatni, mindenekelőtt azonban a legégetőbb kérdést: az Anglia és India közt építendő vasut kérdését kellene megoldani.”

Liga az angol toryk és a munkások közt.

Ujabbán ismételve említették a lapok azon meglepő hirt, hogy az angol lordok titkos tanácskozásokat folytatnak a munkásoktól vezéreivel s közös megállapodásra igyekeznek velök jutni. E két ellentétes elem közt történt érintkezésről szólván, az angol „Globe” határozott alakba öntve hozza azon eszméket, melyek megállapítva a parlament közelebbi ülésében nyíltan szünyegre hozatának s melyek a következő pontokban foglalvák.

1) A modern kor igényeihez mért módosításokkal oly törvényt léptetendő élethe, a minő az amerikai Egyesült-Államokban fennáll a munkás családok lakását illetőleg. Ezek a városok népes negyedeitől távol esnének a külvárosokban.

2) A kommune oly módon szerveztetné, hogy a különböző grófságoknak, városoknak és falvaknak tökéletes önkormányzat biztosíttatnék azon joggal, hogy a közbizony számára földbirtokokat szerezhesseken és azokkal szabadon rendelkezhesseken.

3) Nolez órai becsületes és ügyes munka alkotja a napi feladatot.

4) Államköltségen a proletaritus városainak központjain minden mesterség számára külön szakiskolák állíttatnak fel.

5) Közköltségen minden városban közpiacuk építendő, hol a legnagyobb minőségi élelmiszerek kicserinyben és nagyban előállítás áron adatnak.

6) Közműlató, oktató, stb. helyek állíttatók fel az az egyes községekben.

7) A vasutak visszaváltandók és közkölségen közhaszonra kezelendők, mint a hogy jelenleg a posta kezeliték.

A Manchester Guardian ugyanezen tervnek egy más versióját közli, hozzácsatolván egyszersmind az annak megállapításában résztvevő pártok és képviselők neveit, melyek is a következők: Lichfield gróf, Carnarvon gróf, Salisbury marquis, de Lorne marquis, Lennox H. lord, Manners lord, sir Paking-ton János, sir Northcote St. és Hardy.

Richmond hg. Derby gróf és Disraeliről szintén beszéltek, hogy résztvettek az értekezésekben, de nevök még nem szerepel az okmány alatt.

Az aláíró munkások nevei minden iparágat képviselnek s összesen tizenhatan vannak. Alá van írva Barrynak a „Munkások jogai” czimű lap szerkesztőjének neve, Latham, a munkát képviselő liga elnöke, Engländer távirász stb.

KÜLFÖLDI HIREK.

A „Times” párisi levelezője következő adatokat közöl: „A Corsicában támadt mozgalomra vonatkozó hírek tulzoltak. — A kormány néhány hajót küldött el a sziget körüli czirkálás végett, azon esetre, ha Napoleon herceg megérkezése bármely tüntetésre ürügyül használtatnék fel. A kormány intézkedéseket tett oly czélból, hogy a herceg képes lehessen Franciaországon áttutazni, anélkül hogy ellenséges manifestatióknak lenne kitéve.

A „Journal Officiel” következő jegyzéket közöl: „A lapok azon szemrehányást teszik a kormánynak, mi-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.